

Zmes.

XVII.

Zmrzlikarjev Tone je v svojem izobilju prostega časa skrpupal napad na vse slovensko učiteljstvo v „Slov. Listu“ št. 28. Napad je toli ostuden, da dotičnega član-karja le pomilujemo na njegovi besnosti. Čujte! Vprašanje in odgovor. Vprašanje: Ali ugajajo ljudske šole na Kranjskem vsem pravičnim tirjatvam in ako je notranja kakovost in vrednost teh šol primerna žrtvam, katere nam izkaže proračun normalno-šolskega zaklada vsako leto? — Odgovor Rešetarju: Ljudsko šolstvo naše ni popolnoma tako, kakršno bi moralo biti; navzlic vsem žrtvam, katere doprinaša dežela naša za šolstvo, nadkri-ljuje nas v tem oziru glede notranje uredbe vendarle marsikatera dežela (menda misli na Tirolsko?) Eden raz-log tiči v usodnem načelu, katero je žalibog merodajno za vzgojo učiteljskega naraščaja, multa sed non multum. Odkod pa dobiva naše učiteljstvo svoj materijal, odkod se rekrutirajo učiteljski kandidati? Tukaj tiči menda glavni vzrok pomanjkljivosti ljudskega šolstva našega. Na moškem oddelku učiteljišča so veči-noma taki elementi, ki niso mogli prospe-vati na srednji šoli. Če jih je zadela katastrofa v gimnaziji ali na realki v podobi slabega reda, in če ni-ka mor drugim niso mogli, potem pribežali so na učiteljišče. Veliko je izjem, ampak dosti je pa vendar takega življa na pripravnici. Ljudje, ki so praktično dokazali, da se sami ne znajo učiti, tistim se izroča **poklic, da poučujejo druge!** Fej! Ali misli Tone, da dajo rede kar zastonj? Ali priprav-nikom ni treba napraviti mature in pozneje izkušuje spo-sobnosti, kjer morajo dokazati zahtevano znanje za svoj poklic? Pri duhovniških konkurzih naredi pač vsak izpit, ali zna kaj ali ne, nikdar pa pri učiteljskih izkušnjah. Tone, berite „Süden“ št. 77: „Heutzutage besitzt die slovenische Nation eine so tüchtige, ausgezeich-nete Lehrerschaft und eine so allgemeine, vortreffliche Volksbildung, dass sie da-rin keinem anderen Volke nachsteht, wohl aber viele darin übertrifft“.

Poslušajmo, kakšni elementi gredo v lemenat, dvor-nega svetnika Šukljeta, ki je letos na volilnem shodu v Novem mestu rekel: „Videl sem duhovnike, kateri so se kot slabo nadarjeni, okorni in navadni učenci šolali pod menoj. Z največjo silo spravili smo jih skozi maturo; ko vstopijo potem v semenišče, se enostransko pripravijo za svoj stan, a splošne omike, obširnega obzorja, zlasti pa politične vede si tam naravno ne morejo pridobiti. A glej čuda, komaj postane tak revež kaplan v kaki hribovski vasi, že misli, da mora apodiktično govoriti o vsaki stvari! Novodobnega življenja ne pozna, o težkih problemih narodnega gospodstva in političnih znanostih ima k večjemu nekoliko enostranske, slabo prebavljene teorije in vendar oblastno obsoja in zameteva vsakega, kateri drugače sodi o političnem in gospodarskem organizmu kakor on, ter zmerja vsakega, da je brezverec“. Gola istina!

Urednik glasila katehetov me imenuje „duševno revče“. Na to mu ne odgovorim ničesar drugega nego: Geschmack und Ohrfeigen sind verschieden. Jezi se, da sem omenil katoliške in protestantovske misijonarje sku-paj, ki so na Kitajskem gotovo mnogo zakrivili. Katoliški misijonarji so po njem „nositelji vere in omike“. Kaj pa nosijo protestantovski misijonarji po Kitajskem? Ali samo

hlače?! Vprašam uredništvo „Slov. učitelja“ samo to, kaj bi se zgodilo, ko bi prišel kak pravoslavni misijonar v Ljubljano ali na Dobropolje, kaj bi storili z njim? Sa-pienti sat!

Poročila o duhovnih, kakršne priobčujeta „Narod“ in „Soča“, pa niso iz mišljotine, nego pure Wahr-heit; imena dotičnih „gospodov“ zveste v obeh ured-ništvih. Ali ste čitali, zakaj je bil aretovan župnik v Dekanih, ki je zapeljal 18letno Marijo Cupin? Ko so se pokazali nasledki, je segel po prepovedanih sredstvih in po porodu pa sam opravil posel babice ter nesel sam rojeno dete na farovski vrt ter ga tam pokopal. Ali je to tudi izmišljotina? Za danes vam nečem servirati še več drugih zanimivih slučajev. Ker so pri „Slov. učitelju“ radovedni, zakaj objavljamo take stvari, odgovarjam ka-kor „Soča“, ki pravi: „Hudujejo se na „Sočo“, ki te po-litikujoče grešnike šiba in razkriva njihovo hinavščino, njihovo očitno pohujšljivo delovanje. Hočemo jim do-kazati, da niso nedotakljiva kasta, niso sancro-sancti rimski tribuni! Hočemo enakopravnost! Ako oni za-se reklamujejo geslo: „Ne glejte, kaj delamo, marveč kaj učimo“, tedaj bi moralo i za nas posvetnjake isto veljati! Toda ta privilegovana kasta meni, da sme pso-vati in razpostaviti na sramotilni oder vsakogar, ki jej ni ljub, kakor je učil Alfonz Liguorski, dočim sama sebe skrbno skriva v talar, ki naj bi bil nedotakljiv, to pa zato, da ne bo — pohujšanja. Ne boš! Mi tako dvojno mero odklanjamo“.

Kakor je nemški cesar velel, naj v bojih na Kitaj-skem ne dajo nikdar pardona in naj delajo kakor divji Huni za časa Atila, tako nekako besno gonjo so po Kranjskem začeli klerikalci proti nekaterim zaslužnim učiteljem. V Št. Vidu nad Ljubljano se na vse pretege trudijo odstraniti vrlega Žirovnika, ki je znan še kot muzikalično naobražen mož. Narodne pesmi, katerim je župnik Gropa pred letom dni navdušeno ploskal, so po-stale sedaj strašno pohujšljive; 22. malega srpana je devet poštenih deklic, ki so navzlic grožnjam še hodile pet „zaljubljene pesmi“, izključil iz Marijine družbe. Glejte ga, glejte, zatiralca narodnega petja!

Slomškovo slavnost na Ponikvi so pomagali tudi učitelji povelicati. Nadučitelj Strmšek je izborno rešil svojo nalogo kot slavnostni govornik, peli pa so tudi samo učitelji. Naj vidi svet, kaj znamo.

V Knittelfeldu na gorenjem Štajerskem so pri uradni učiteljski konferenciji poslali „Ergebenheitstelegramm“ de-želnemu šolskemu nadzorniku in okrajnemu glavarju. O, ti grdi servilizem!

R. Seidel pravi:

Begehrt im Amt Du vorzurücken,
so lasse nur wie Teig Dich drücken,
die Ober'n lerne tüchtig loben,
und trage nicht den Kopf nach oben.

Rešetar.

Kritiški glasovi.

Ugodna rešitev prizivov v zadevi kvinkvenij. Ker je upravno sodišče ugodno rešilo zadevo kvinkvenij ne-kega moravskega učitelja dne 3. grudna l. 1898., je do-bilo v Avstriji več učiteljev zaostale kvinkvenije, na Moravskem so dobili več 1000 gld., na Slovenskem je nam tudi znanih več takih slučajev, n. pr. učitelj Br. na Pl. na Št. je dobil čez 400 gld., J. L. v K. blizo 280 gld.

in v najnovejšem času je dobil S. P. v T. za dve leti zaostalo peto kvinkvenijo, kar se je vse šele potom rekurza ugodno rešilo. Slednji slučaj je bil omenjen v 8. številu t. l. našega lista.

„Statistische Monatshefte“ so prinesle članek dr. Badenija „Schulpflicht und Schulbesuch in Oesterreich“, iz katerega posnamemo: Nad 30 let že imamo zakon o splošni dolžnosti šolskega obiskovanja; po tem zakonu mora vsak otrok obiskovati šolo. V resnici pa je v l. 1894/95. med 3.872.965 otroki, obvezanimi obiskovati šolo, bilo 392.863 otrok, ki sploh niso nobene šole obiskovali. Med temi jih je bilo največ v Galiciji; v Istri jih je bilo 17.653! Razen teh izkazanih otrok, ki ne obiskujejo šole, je pa po zatrjevanju „Stat. Monatsh.“ v Galiciji še kakih 300.000 drugih otrok, ki ne hodijo v nobeno šolo, pa so bili iz uradnih izkazov kar na kratko izpuščeni. Na Kranjskem je bilo 1896/97. leta 3394 otrok, ki niso obiskovali nobene šole. in sicer radi tega, ker so bile šole preoddaljene. Članek v uradnem razglasilu „Stat. Monatshefte“ kaže, da je šolski obisk najboljši tam, koder imajo klerikalci najmanj vpliva, najslabši pa tam, koder imajo klerikalci moč v rokah. Kakšna bi bila šola, če bi jo dobili klerikalci v roke, to se tudi vidi iz citiranega članka. V njem je glede ekspozitur in šol za silo rečeno doslovno: „Večina (takih šol) se nahaja v alpskih deželah, na Štajerskem, na Kranjskem in v Primorju, a vodijo jih duhovniki, ki se po poročilu c. kr. deželnega šolskega sveta goriško-gradišćanskega čisto nič ne trudijo, da bi dosegli dober šolski obisk in dobre učne uspehe“. Menda ni treba pisati k temu posebnega komentarja!

Ta fakt je gotovo žalosten, in ga mora obsojati vsakdo, kdor je prijatelj ljudskega napredka, tega nezogibnega predhodnika ljudske svobode.

Dopisi.

Kranjsko.

Iz kamniškega okraja. Uradna okrajna učiteljska konferencija se je vršila dne 30. mal. srpana v Domžalah. C. kr. okr. šolski nadzornik gospod prof. Vilibald Zupančič pozdravi najprej zbrano učiteljstvo, potem se pa spominja našega presvetlega vladarja, kateri praznuje letos 70letnico. Spominja se ga ne le kot vladarja, ki ima zaradi svoje modrosti in izkušenosti velik ugled med svojimi sovrstniki-vladarji, ampak posebno še kot pospeševalca sedanjega ljud. šolstva. Z novim učnim zakonom je podal temelj sedanji šoli, katera stoji sedaj kot močno drevo ter donaša in bode donala avstrijskim narodom obilo sadu.

Na poziv gosp. predsednika je zaklical učiteljstvo cesarju Francu Jožefu I. trikratno „Slavo“.

Po otvoritvi konferencije imenuje predsednik g. Fr. Pfeiferja svojim namestnikom, učiteljstvo pa izvoli gđ. M. Kratner in g. Iv. Božiča zapisnikarjem.

Po prečitaniu nekaterih uradnih naznanil je sledilo zanimivo poročilo predsednikovo o nadzorovanju šol. Omenimo le, da je bil nadzornik z uspehi prav zadovoljen, le v nekaterih slučajih samo zadovoljen. Želi učiteljstvu, da si ohrani žive, čvrste ideale, brez njih ni uspešnega delovanja, brez njih lahko učiteljstvo pade — zatoni.

Po nadzornikovem poročilu sta sledila referata gđ. M. Gorjanec o pogojih uspešnemu pouku v prirodopisju

in zgodovini in g. P. Sirca o tedenski in dnevni pripravi za poučevanje. Slednjič so prišle na vrsto razne volitve, o katerih omenim le, da sta bila gg. L. Letnar in T. Petrovec zopet izvoljena zastopnikoma učiteljstva v c. kr. okrajni šolski svet.

Sklepalo se je še o nekaterih samostalnih predlogih ter se zaključila konferencija s cesarsko pesmijo.

Matija.

Iz črnomaljskega okraja. Učiteljska služba na eno-razrednici na Črešnjevcu je letos že tretjikrat razpisana, ker se do sedaj ni zanjo oglašil noben prositelj in to brzokone zato, ker mu ni niti kraj, niti šola poznata in ker menda nihče prav rad ne gre preko Gorjancev v Belokrajino, ker ni blizu železnice. Naj sledijo tu neke vrstice o tej šoli. Šola je novo poslopje, zidana pred kakimi 5 leti. Šolska soba je prostorna, takisto je lepo tudi stanovanje s kuhinjo in kletjo. Poleg šole je tudi precej prostoren vrt. Šola stoji v ravnini tik okrajne ceste, ki drži iz Semiča v Metliko in je od Semiča oddaljena eno, a od Metlike poldrugo uro. Ker vozi pošta vsak dan iz Semiča v Metliko, se dobiva iz enega ali drugega teh krajev vsega, kar se potrebuje za hišo in seveda tudi pošto, ker je v šoli nabiralnik za pisma. Poslopje je sicer na samem, vendar pa sosedje tudi niso preko 200 korakov oddaljeni. Do šole imajo najbolj oddaljeni otroci komaj dober četrt ure, zato je pa šolsko obiskovanje prav redno. Šolske dece je pa tudi malo, nekako 60. — Prebivalci tega kraja so prav prijazni šoli in komaj čakajo, da bi dobili zopet učitelja. — Lastne fare nimajo Črešnjevčani; krstit tedaj nosijo svoj novorojeni naraščaj v Semič. Do Novega mesta se pride po okrajni cesti peš v 3¹/₂ urah, v Črnomelj pa v 2 urah. — Dragi kolegi, osobito abiturijenti in abiturijentinje, kompetirajte za to službo, gotovo vam bo ta prijetnejša, kakor marsikatera druga v hribih na Gorenjskem.

Z Gorenjskega nam poroča prijatelj: Potujoč po Soriški dolini, zaidem prve dni meseca vel. srpana tudi v Škofjo Loko. Ker sem imel ondí malo opravila, časa pa odveč, pogledam tudi v kavarno. Prebravši malo število nahajajočih se listov, zahtevam „Učit. Tovariša“. Ko imenujem vrli naš list, me dotična strežkinja (točajka) debelo pogleda ter prosi nemško nekega gosta, da ji mojo zahtevo pojasni. Ko se ji stvar raztolmači, se odreže, seveda nemško: Wir haben „Slovenec“, „Narod“ etc., aber dieses Blatt (Učit. Tovariš) ist uns nicht bekannt und fragt auch niemand darnach“. Z besedami: „Bedauere sehr!“ zahtevam plačati in odidem. Čudno, če res nihče v loški kavarni ne vpraša po „Učit. Tovarišu“, saj menda tamošnje učiteljstvo semintja tudi pohaja kavarno, a nihče izmed te gospode še ni stanovskega našega glasila tam pogrešal?

Nič manj indolentni so tisti tovariši in tovarišice, ki po raznih krajih pri bralnih društvih sodelujejo, pa trpe, da se „Učit. Tovariš“ pri naročilu listov prezira.

X + Y.

Iz Krškega. („Slovenski učitelj“ l. 1873. in „Slovenski učitelj“ l. 1900.) Pri „Zavezinem“ zborovanju v Mariboru ste, g. urednik, izrazili željo, da bi povedal svoje mnenje o „Slovenskem učitelju“, ki je začel letos v Ljubljani izhajati, z ozirom na moj šolski list z enakim imenom, ki je bil kot moja lastnina l. 1873. začel v Mariboru izhajati. Opozorili ste me obenem, da nosi sedanji „Slovenski učitelj“ protizakonito ime nekdanjega mojega lista. Koliko je v tem nezakonitega,